

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 77, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Ljubljana, 24. september 2019

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Odbor za zdravstvo

dr. Franc Trček, predsednik

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide

g. Vojko Starović, predsednik

ZAHTEVA ZA SKLIC NUJNE SEJE ODBORA ZA ZDRAVSTVO in ODBORA ZA DELO, DRUŽINO, SOCIALNE ZADEVE IN INVALIDE

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke zahteva, da se na podlagi drugega odstavka 48. člena, v povezavi z 32. členom Poslovnika DZ, skliče nujna seja Odbora za zdravstvo in Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide s točko:

»Zaskrbljujoče stanje na področju skrbi za starejše«

I.

Obrazložitev:

Dolgotrajna oskrba je eno izmed področij, ki v okviru socialnih politik gospodarsko razvitih držav v zadnjih letih zavzema vse vidnejše mesto. Razlog je predvsem v staranju prebivalstva in v naraščajočem deležu starejše populacije, ki potrebuje pomoč v vsakdanjem življenju. Kot poudarjata ministrstvo za zdravje in ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je prioriteta priprava sistemskih rešitev na področju dolgotrajne oskrbe, ki vključujejo tudi pripravo predloga Zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo.

Namen sistemske ureditve je, da bodo upravičenci s primerljivimi potrebami dostopali do primerljivih pravic, ki bodo v višjem deležu financirane iz javnih sredstev. Pri načrtovanju rešitev na področju dolgotrajne oskrbe sledijo mednarodni opredelitvi dolgotrajne oskrbe.

Dolgotrajna oskrba je opredeljena kot sistem storitev in ukrepov, namenjenih osebam, ki so zaradi bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti dlje časa ali trajno odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil.

Po našem mnenju dolgotrajna oskrba ni enotno sistemsko urejena. Prav tako pa nimamo niti enotne opredelitve, kaj dolgotrajna oskrba je.

Podatki kažejo, da Slovenija postaja starajoča se družba, saj je 19,7 % oseb starejših od 65 let in projekcije napovedujejo, da bo leta 2050 delež te populacije 30 %. Delež starejših od 80 let se bo s 5 % v letu 2016 do leta 2050 povečal na 11,4 %. S staranjem pa se verjetnost potrebe po dolgotrajni oskrbi povečuje. Vzporedno se povečujejo tako javni kot zasebni izdatki za plačilo pravic in storitev na tem področju.

Da bo sistem dolgoročno vzdržan in da bo ustrezno odgovaljal na potrebe upravičencev, potrebujemo novo sistemsko ureditev področja dolgotrajne oskrbe.

Različne storitve in prejemki se v Sloveniji sicer zagotavljajo v okviru sistemov zdravstvenega in socialnega varstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, sistemske skrbi za najtežje invalide, vojne invalide ter vojne veterane. Trenutno veljavna ureditev zagotavlja največji obseg pomoči osebam, ki so vključene v institucionalne oblike storitev. Osebe, ki ostanejo v domačem okolju, pa so v slabšem položaju, saj nimajo dostopa do integriranih storitev.

Trenutno so za zagotavljanje storitev na področju dolgotrajne oskrbe na voljo sredstva, ki so zagotovljena iz javnih virov Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije ter proračuna Republike Slovenije in občin.

Poleg tega se za plačevanje socialnovarstvenih storitev zagotavljajo tudi zasebna sredstva uporabnikov in sredstva njihovih svojcev.

Ker sistem dolgotrajne oskrbe v Sloveniji ni ustrezno urejen in ker se soočamo s staranjem prebivalstva, se soočamo tudi s pomanjkanjem zmogljivosti za starejše občane. Po podatkih Skupnosti socialnih zavodov Slovenije trenutno na prosto posteljo v enem izmed 96 -ih domov za starejše čaka skoraj devet tisoč ljudi.

Na to, kako kritične so razmere, je pred časom opozarjal tudi urad varuha človekovih pravic, a zdi se, da se stanje iz leta v leto poslabšuje, država pa ne sledi demografskim gibanjem. Država je zadnji dom za starejše zgradila leta 2004, oziroma pred 15 leti, od takrat pa podeljuje zgolj koncesije. Zato prihaja do problema, ker so domovi za starejše s koncesijo v povprečju dražji od javnih domov, zaradi pomanjkanja prostora pa starejši nimajo možnosti izbire.

Biserka Marolt Meden iz Združenja za dostojno starost – Srebrna nit, poudarja, da država domovom s koncesijo omogoča, da investicijo v gradnjo domov povrnejo tako, da morajo oskrbovanci plačevati višjo oskrbnino. Oskrba kategorije I, kar pomeni, da je starostnik praktično samostojen, v najcenejšem domu, to je Dom dr. Janka Benedika Radovljica, stane dobrih 17 evrov na dan. V najdražjem domu, DEOS – Center starejših Črnuče, pa skoraj dvakrat več oziroma dobrih 34 evrov na dan. Še težje pa oskrbo v domovih za starejše najdejo ljudje s hudimi nevrološkimi težavami.

Nezadosten razvoj storitev v skupnosti povečuje pritisk tudi na institucionalno varstvo, kar se odraža med drugim tudi v večjem številu vloženih vlog za bivanje na zalogo. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je na podlagi javnega razpisa podelilo koncesije za skupno 928 mest v domovih za starejše, dodatna mesta bodo na voljo v letošnjem in prihodnjem letu.

Da je problematika resnično kritična, kaže podatek, da je bilo na dan 19. septembra 2019 za institucionalno varstvo v domovih za starejše in socialno varstvenih zavodih 11.446 aktualnih prošenj. Približno desetino so poslali tisti, ki so zainteresirani za takojšen sprejem.

Kot aktualna se vodi prošnja, ki jo prosilec odda za enoposteljno sobo v točno določenem domu. Če mu medtem ponudijo mesto v dvoposteljni sobi v drugem domu za starejše in to možnost zavrne, njegova prošnja še vedno ostane zabeležena kot aktualna za zeleno namestitev.

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva 2013-2020 predvideva predvsem krepitev storitev v skupnosti ter zagotovitev primerljivega števila uporabnikov v institucionalnem varstvu in uporabnikov storitev v skupnosti.

Na neuspešnost vlade ter pristojnih ministrstev pri reševanju problematike dostopnosti socialnega varstva je v svoji reviziji, objavljeni 17. 9. 2019, opozorilo tudi Računsko sodišče RS.

Slednje je izreklo mnenje, da skrb države za zagotavljanje pomoči vsem, ki jo potrebujejo, v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni bila zadovoljiva. Vlada, MDDSZ ter MZ po mnenju računskega sodišča niso bili uspešni pri zagotavljanju dostopnosti in dosegljivosti storitev socialnega varstva vsem tistim, ki jih potrebujejo, saj niso izkazali, da uresničujejo cilje za zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev socialnega varstva. Poleg tega niso zagotovili enake obravnave upravičencev, načrtovanje novega sistema dolgotrajne oskrbe pa ni bilo ustrezno.

V letu 2016 je pomoč v obliki različnih storitev socialnega varstva prejemale le 8,9 odstotka od vseh 395.127 upravičencev, 1,7 odstotka upravičencev je bilo v čakalni vrsti za sprejem v domove za starejše. Za ostalih 89,4 odstotka upravičencev država ni imela podatkov o tem, ali ter koliko pomoči bi potrebovali ter ali in kakšno pomoč dejansko prejemale. Država tudi ni imela podatkov o tem, katere oblike pomoči so v okviru posameznih regij dostopne ter ali in koliko upravičencem so posamezne oblike pomoči nedosegljive glede na njihove finančne zmožnosti. Država zato ne pozna odgovora na vprašanje, koliko oseb, ki so potrebovale pomoč drugih, je v obdobju, na katero se nanaša revizija, ostalo brez nje.

MDDSZ ni zagotovilo podatkov o potrebah in razpoložljivih kapacitetah za vse oblike storitev socialnega varstva.

MDDSZ tako ni moglo ugotavljati, kakšen obseg ter katere konkretne oblike storitev (skupnostne ali institucionalne) bi osebe, ki potrebujejo pomoč drugih, dejansko potrebovale.

Kljub temu se je država odločila, da bo spodbujala razvoj skupnostnih oblik storitev socialnega varstva, čeprav podatki kažejo, da je povpraševanje po vključitvi v domove za starejše, ki je institucionalna oblika varstva, 3-krat večje od povpraševanja po pomoči na domu, ki je skupnostna oblika varstva. Tako je država določila ključni cilj "izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev socialnega varstva", katerega kazalnik je bil izražen kot sprememba razmerja med številom uporabnikov institucionalnih in številom uporabnikov skupnostnih oblik storitev socialnega varstva (z 2 : 1 na 1 : 1). Država naj bi v skladu s tem ciljem do leta 2020 izenačila razmerje med številom uporabnikov institucionalnih in skupnostnih oblik storitev socialnega varstva. Vendar pa je računsko sodišče ugotovilo, da je bilo že v letu 2016 navedeno razmerje 3 : 1, kar pomeni, da se država oddaljuje od ključnega cilja.

Razlog za to izhaja iz dejstva, da je država poskrbela le za dodatne kapacitete v okviru institucionalnega varstva, medtem ko ni izvedla nobenega ukrepa, ki bi bil neposredno povezan s povečanjem števila uporabnikov v okviru skupnostnih oblik storitev socialnega varstva.

MDDSZ ni zagotovilo enake ali primerljive obravnave upravičencev glede dostopnosti do storitev, in sicer ne glede na to, ali bi se ti odločili za institucionalno ali skupnostno obliko storitve socialnega varstva. Tako je s pravno ureditvijo omejilo vrsto in obseg pomoči na domu, kar pomeni, da lahko upravičenci prejmejo le 80 ur točno določene vrste pomoči, ne pa nujno toliko pomoči in tiste vrste obravnave oziroma opravil, kot bi dejansko potrebovali. Zato so bili lahko uporabniki storitev pomoči na domu, ki bi potrebovali pomoč kadarkoli, ter uporabniki, ki bi na svojem domu potrebovali več pomoči od predpisanega obsega, v slabšem položaju od uporabnikov oskrbe v okviru domov za starejše, saj imajo ti uporabniki na voljo več vrst storitev pomoči.

Enaka ali primerljiva obravnava ni bila zagotovljena niti uporabnikom oskrbe v domovih za starejše, saj MDDSZ ni natančno določilo kriterijev in meril za sprejem v zavode, ni natančno določilo standardov oskrbe v domovih za starejše, ni določilo vseh potrebnih kadrovskih normativov za socialno oskrbo v domovih za starejše ter ni določilo natančnih meril in kriterijev za uvrščanje uporabnikov institucionalnega varstva v posamezne kategorije oskrbe. Zato lahko domovi za starejše uveljavljajo različna pravila pri vodenju čakalnih vrst in sprejemu upravičencev v domove za starejše, hkrati pa lahko uporabniki storitev oskrbe v okviru različnih domov za starejše prejemajo različen obseg oskrbe, čeprav so uvrščeni v isto kategorijo oskrbe.

MDDSZ ni zagotovilo enake ali primerljive obravnave upravičencev pri zagotavljanju cenovne dosegljivosti storitev socialnega varstva, saj so skupnostne oblike storitev socialnega varstva dražje od institucionalnih oblik. Tako je na primer cena za uro pomoči v domu za starejše v povprečju 17-krat nižja od ure pomoči na domu, pri tem uporabnik pomoči na domu tudi po plačilu občinske subvencije plača za uro oskrbe na domu v povprečju kar 8,5-krat več, kot plača uporabnik za uro oskrbe v domu za starejše. Ministrstvo s pravno ureditvijo tudi ni zagotovilo enake obravnave uporabnikov storitev v domovih za starejše, saj so cene oskrbe pri koncesionarjih za skoraj 28 odstotkov višje od cen oskrbe pri javnih zavodih, poleg tega pa se cene v domovih za starejše oblikujejo neodvisno od dejanskih stroškov oskrbe. Zato so nekaterim uporabnikom stroški v okviru cene oskrbe zaračunani večkrat in/ali so zaračunani napačnim uporabnikom glede na vrsto in kategorijo ter standard storitve oskrbe, ki jo prejemajo.

Enaka obravnava glede cenovne dosegljivosti pa tudi ni zagotovljena uporabnikom pomoči na domu, saj se višina doplačil cene storitev oskrbe v različnih občinah bistveno razlikuje. Tako so uporabniki storitev oskrbe na domu v občinah, ki presegajo predpisano 50-odstotno doplačilo cene oskrbe, v boljšem položaju od uporabnikov v občinah, ki ceno oskrbe subvencionirajo le v okviru predpisanega 50-odstotnega obsega.

Vlada, MDDSZ in MZ niso ustrezno načrtovali novega sistema dolgotrajne oskrbe. Tako vlada ni natančno določila in razmejila nalog, za katere naj bi bilo pristojno vsako od obeh ministrstev.

Pri pripravi predloga Zakona o dolgotrajni oskrbi niso bile natančno ugotovljene slabosti obstoječega sistema socialnega varstva in niso bila natančno izračunana potrebna sredstva ter določeni viri financiranja storitev v okviru nove ureditve ob upoštevanju dejanskih potreb upravičencev in trenda staranja prebivalstva. Vlada je za projekte, ki naj bi zgolj pokazali, ali so predvidene rešitve v zvezi z dolgotrajno oskrbo ustrezne ali ne, namenila kar 74,5 milijona evrov. To je po oceni računskega sodišča nesorazmeren strošek v primerjavi s potrebnimi sredstvi za zagotovitev manjkajočih kapacitet. Zaradi tega ni mogoče pričakovati, da bo država z načrtovanimi projekti in ukrepi ter predvidenim zakonom, ki bo urejal dolgotrajno oskrbo, vzpostavila sistem, ki bo zagotavljal oskrbo vsem upravičencem, ki potrebujejo pomoč, ne glede na regijo, kjer bivajo, ter ne glede na njihove finančne zmožnosti.

Računsko sodišče je revidirancem podalo priporočila za izboljšanje poslovanja, od MDDSZ pa je zahtevalo predložitev odzivnega poročila.

Slovenijo opozarja tudi Evropska komisija, ki Sloveniji priporoča, da še letos sprejme reformne ukrepe na področju zdravstva, dolgotrajne oskrbe, pokojninskega sistema in trga dela. Za vzdržnost javnih financ mora Slovenija po priporočilih komisije sprejeti in izvesti reforme v zdravstvu in dolgotrajni oskrbi ter zagotoviti dolgoročno vzdržen in ustrezen pokojninski sistem, med drugim tudi z dvigom upokojitvene starosti in omejevanjem zgodnjega upokojevanja.

Zaradi vsega navedenega in ker menimo, da dolgotrajna oskrba vpliva na kakovost življenja vseh prebivalcev, potreba po njej pa se bo še povečevala, saj se bo delež starejšega prebivalstva hitro večal, predlagatelji zahtevamo sklic nujne seje Odbora za zdravstvo ter Odbora za delo, družine, socialne zadeve in enake možnosti.

II.

Predlagatelji nujne seje Odbora za zdravstvo in Odbora za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti predlagamo, da na nujno sejo odborov povabite:

- Aleša Šabedra, ministra za zdravje;
- mag. Ksenijo Klampfer, ministrico za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti;
- Skupnost socialnih zavodov Slovenije;
- Socialno zbornica Slovenije;
- Zvezo društev upokojencev Slovenije;
- Sindikat upokojencev Slovenije;
- Zavod za pomoč na domu.

III.

Po opravljeni razpravi Odboru za zdravstvo in Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide predlagamo, da sprejmeta naslednja **sklepa**:

1. **Odbor za zdravstvo in Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide priporočata Vladi RS, da takoj pripravi zakon o dolgotrajni oskrbi ter pri tem vključi vse deležnike, vključno s strokovno in z drugo zainteresirano javnostjo.**
2. **Odbor za zdravstvo in Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide priporočata Vladi RS, da takoj sprejme nujni akcijski načrt za zagotovitev ustreznih zmogljivosti za oskrbo starejših (vključno z obnovo in razširitvijo obstoječih objektov ter gradnjo novih domov za starejše) in razvojem drugih oblik pomoči, kot so skupnostne oblike (so)bivanja in pomoč na domu.**

Priloge:

- Poročilo Računskega sodišča RS, dostopno na: (http://www.rs-rs.si/fileadmin/user_upload/Datoteke/Revizije/2019/KAM/KAM-2_RSP_RevizijskoP.pdf);
- Pregled prošenj in prostih mest v domovih za starejše in posebnih socialno - varstvenih zavodih, dostopno na: (<https://servis.ssz-slo.si/porocilo.pdf>);
- <http://www.varuh-rs.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnosti/novice/detajl/varuh-vlado-in-dz-pozval-da-ze-koncno-sprejmeta-zakon-o-dolgotrajni-oskrbi/?cHash=9e6abd0ba9b7606297e02cca4bfdecf5>;

- <http://www.ssz-slo.si/dolgotrajna-oskrba-uresnicite-predvolilne-obljube-s-konkretnimi-ukrepi-in-resitvami/>;
- <https://www.zsss.si/dolgotrajna-oskrba-denarja-194/>;
- <https://www.gov.si teme/kljucni-izzivi-dolgotrajne-oskrbe-v-sloveniji-in-pilotni-projekti/>;
- <https://www.sta.si/2678013/za-institucionalno-varstvo-starejsih-skoraj-11-500-aktualnih-prosenj>;
- <https://www.sta.si/2677244/racunsko-sodisce-nezadovoljno-z-dostopnostjo-socialnega-varstva-pristojni-ministrstvi-napovedujeta-boljse-case>;
- <https://www.sta.si/2677239/sistemska-ureditev-dolgotrajne-oskrbe-po-zagotovilih-pristojnih-ministrstev-ena-prioritet-vlade>;
- <https://www.sta.si/2676973/racunsko-sodisce-drzava-neuspesna-pri-zagotavljanju-dostopnosti..>;
- <https://www.sta.si/2669471/ministrstvo-za-delo-ob-pomanjkanju-zmogljivosti-za-starejse-obcane-poudarja-pomen-storitev-v-skupnosti>;
- <https://www.sta.si/2663013/skupnost-socialnih-zavodov-za-akcijski-nacrt-na-podrocju-oskrbe-starejsih>;
- <https://www.sta.si/2655182/predlog-zakona-o-dolgotrajni-oskrbi-naj-bi-bil-na-ess-predstavljen-po-pocitnicah>;
- <https://www.dnevnik.si/1042888354/slovenija/sloveniji-iz-bruslja-znova-pozivi-k-reformam-na-podrocju-zdravstva-dolgotrajne-oskrbe-in-pokojnin>;
- <https://www.rtvlo.si/slovenija/resevanja-vprasanja-dolgotrajne-oskrbe-se-se-ni-nihce-resno-lotil/485370>.

Vodja poslanske skupine,
Danijel Krivec